

Bijlage VWO
2014

tijdvak 1

Turks

Tekstboekje

Belediye, Halkı Araba Almaya Mahkum Etti

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Haliç Köprüsü'nde bir hafta önce başlayan bakım çalışmaları İstanbul trafiğini felç etti. Trafik çilesine çare arayan İstanbullulara, Karayolları Genel Müdürü kenti terk ederek, tatile gitmelerini tavsiye etti. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş ise "Toplu taşıma araçlarını kullanın." çağrısında bulundu. Konuyla ilgili görüştüğümüz uzmanlar, köprü tadilatının ön çalışma yapılmadan başlatıldığını savunurken, mega kentteki toplu ulaşım sıkıntısına dikkat çektiler.

"Ulaşım sorunu çözülemeyen bir kentin trafik sorunu çözülemez" diyen ulaşım uzmanı Prof. Dr. Ergun Gedizlioğlu, "Köprü bakıma alındı, trafik sıkıştı" yorumlarına katılmadığını belirterek, "Köprü bakımının yol açtığı trafik sorunu, İstanbullu'nun her gün yaşadığı trafik sorununun yanında devede kulak kalır." ifadesini kullandı. Prof. Gedizlioğlu şunları söyledi; "Kış aylarını düşünün; köprü trafiği sanki çok mu açıldı? Bu şu anlama geliyor: İstanbul'da ciddi bir trafik sorunu vardır. Belediye Başkanı "Toplu taşıma aracı kullanın." diyor. Peki bu insanlar hangi toplu taşıma araçlarını kullansın? Varolan toplu taşıma araçlarını kullananlar, hangi şartlarda yolculuk yaptıklarını bir düşünsünler? İstanbul'un trafik sorunu burada başlıyor. Böylesine büyük bir kentte bir ulaşım sistemi ağı yok." dedi.

Yığılma Olmazdı

Toplu ulaşımdaki yetersizliğin İstanbul'da araç sahibi olmayı zorunluluk haline getirdiğine dikkat çeken Prof. Gedizlioğlu, "İstanbullular mecburen araba alıyor. İnsanlar paraları olmasa bile, üç kuruşu bir araya getirip derme çatma da olsa bir şekilde bir araç sahibi oluyor, olmak istiyor. Oysa bir ulaşım sistemi ağı olsaydı, bu zorunluluk ortadan kalkar ve trafikte böylesine yığılma olmazdı." diye konuştu. Çalışmalardaki aksaklıklara da dikkat çeken Prof. Dr. Ergun Gedizlioğlu sözlerini şöyle sürdürdü; "Bir yolu bakım çalışmasına alacağınız zaman sadece o yolun girişi kapatılmaz. Bölgenin kapasitesine göre, kilometrelerce önceden çalışmalar yapılır, yol daraltılır ve o bölgeye yığılma önlenir. Bunu da trafik mühendisleri yapar. Maalesef köprü tadilatından önce bu çalışmalar yapılmadı. Çünkü Karayolları'nda işini iyi yapabilen bir trafik mühendisi yok."

Planlamadan Yoksun

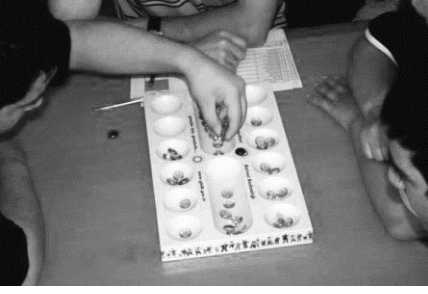
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eski Başkanı Prof. Dr. Nurettin Sözen, Boğaz Köprüsü'nde yapılan tadilatı 'çağdaş planlamadan yoksun' olarak değerlendirdi. Prof. Dr. Sözen şunları söyledi; "Tabii ki Boğaz Köprüsü'nün tamir edilmesi gerekiyordu ama daha iyi planlanarak bu tamir yapılabilirdi. 3 ay süreyle İstanbul halkı sıkıntı yaşayacak. Ayrıca İstanbul Büyükşehir Belediyesi, kent hayatını ilgilendiren böyle bir konuda tek başına karar almamalıydı. Kurumlar arasında bir diyalog sağlanmalı; Karayolları Genel Müdürlüğü ciddi bir hazırlık yapmalıydı."

Bilirkişilere Danışılmıyor

Ulaştırma Uzmanı Profesör Dr. Zerrin Bayraktar da İstanbul Belediyesi'nin bir plan doğrultusunda çalışmadığını ifade etti. Bayraktar, "Akşam yatıp, sabah bir kararla kalkıyorlar. Sonuçları daha vahim olunca yani insanlar sıkışınca da ani verilen başka bir kararla farklı bir çalışmaya girişiyorlar. Ortada plan yok program yok. Bu çalışmaların sonucu da İstanbullu'ya maddi manevi külfet oluyor. Üstelik bu çalışmalarını yaparken bilirkişilere, üniversitelere danışmıyorlar. Teknoloji artık çok ileri, köprü bakıma alınmadan önce ciddi bir çalışma yapılsaydı, insanlar mağdur olmazdı." ifadesini kullandı.

Mangala Oyunu Nasıl Oynanır?

Mangala Türk zeka ve strateji oyunu iki kişiyle ve 5 set üzerinden oynanır. Oyun tahtası üzerinde, karşılıklı 6'şar adet olmak üzere, 12 küçük kuyu ve her oyuncunun taşlarını toplayacağı birer büyük hazine bulunmaktadır. Mangala Oyunu 48 taş ile oynanır.

Oyuncular 48 taşı her bir kuyuya 4'er adet olmak üzere dağıtırlar. Oyunda her oyuncunun önünde bulunan yan yana 6 küçük kuyu, o oyuncunun bölgesidir. Karşısında bulunan 6 küçük kuyu rakibinin bölgesidir. Oyuncular hazinelerinde en fazla taşı biriktirmeye çalışırlar. Oyun sonunda en çok taşı toplayan oyuncu oyun setini kazanmış olur. Oyuna kurayla başlanır. Oyunda 4 temel kural vardır.

Birinci Kural: Kura neticesinde başlama hakkı kazanan oyuncu kendi bölgesinde bulunan istediği kuyudan 4 adet taşı alır. Bir adet taşı aldığı kuyuya bırakıp saatin tersi yönünde, yani sola doğru her bir kuyuya birer adet taş bırakarak elindeki taşlar bitene kadar dağıtır. Elindeki son taş, kendi hazinesine denk gelirse, oyuncu tekrar oynama hakkına sahip olur. Oyuncunun kuyusunda tek taş varsa, sırası geldiğinde bu taşı sağındaki kuyuya taşıyabilir. Hamle sırası rakibine geçer. Her seferinde oyuncunun elinde kalan son taş oyunun kaderini belirler.

İkinci Kural: Hamle sırası gelen oyuncu kendi kuyusundan aldığı taşları dağıtırken elinde taş kaldıysa, rakibinin bölgesindeki kuyulara da taş bırakmaya devam eder. Oyuncunun elindeki son taş, rakibinin bölgesinde denk geldiği kuyudaki taşların sayısını çift sayı yaparsa (2, 4, 6, 8 gibi) oyuncu bu kuyuda yer alan tüm taşların sahibi olur ve onları kendi hazinesine koyar. Hamle sırası rakibine geçer.

Üçüncü Kural: Oyuncu taşları dağıtırken elinde kalan son taş, yine kendi bölgesinde yer alan boş bir kuyuya denk gelirse ve eğer bu boş kuyusunun karşısındaki kuyuda da rakibine ait taş varsa, hem rakibinin kuyusundaki taşları alır, hem de kendi boş kuyusuna bıraktığı taşı alıp hazinesine koyar. Hamle sırası rakibine geçer.

Dördüncü Kural: Oyunculardan herhangi birinin bölgesinde yer alan taşlar bittiğinde oyun seti biter. Oyunda kendi bölgesinde taşlarını ilk bitiren oyuncu, rakibinin bölgesinde bulunan tüm taşları da kazanır. Oyunculardan herhangi birinin önünde bulunan kuyularda taş kalmadığı zaman oyun sona erer. Dolayısıyla, oyunun dinamiği son ana kadar hiç düşmez.

Oyunu kazanan oyuncu 1 puan, kaybeden 0 puan ve berabere bitiren oyuncular yarım 0,5 puan alır.

Balkanlar

Bulgaristan'da bulunan Osmanlı vakıflarına ait 300 civarında eserin endeksi çıkarıldı. IRCICA'nın yaptığı bu çalışmadan da faydalanılarak ülkedeki İslamî eserler azınlık konumundaki Müslüman cemaatine devredilecek. Vesika olarak Osmanlı tapuları gösterilecek. Benzer çalışmanın Yunanistan ve Makedonya gibi diğer Balkan ülkelerinde de yapılacağı açıklandı.

İslam, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) Bulgaristan'daki Osmanlı eserlerinin, Müslüman cemaatine teslimi için önemli bir çalışmaya imza attı. İstanbul merkezli IRCICA, Osmanlı vakıflarıyla ilgili 300 civarında vakfiyenin özetini çıkartıp yayına hazırladı. Birkaç ay içerisinde basılacak bu çalışma sayesinde, Bulgaristan'daki İslamî eserlerin ülkedeki Müslümanlara ait olduğu netleşecek. Bulgaristan Müslümanları, böylece kendi vakıf eserlerinin nerede olduğunu rahatlıkla bulabilecek. Bunun yanı sıra ellerindeki Osmanlı tapuları ve tarihî vesikalarla vakıf mallarının mülkiyeti üzerinde hak iddia edebilecek.

Bulgaristan'daki bazı İslam eserleri ve yerleri

Hacı Veysel Camii	Cebel
Mustafa Paşa Köprüsü	Cisri
Saat Camii	Eskicuma
Hüdavendigâr Camii	Filibe
Paşa Camii	Pazarcık
Seyyid Mustafa Paşa Camii	Ruscuk
Kurşunlu Camii	Silistre
Seyfullah Efendi Camii	Sofya
Serif Halil Paşa Camii	Sumnu
Bedesten	Yanbolu

2002 yılında Dinler Yasası'nda yapılan değişiklik uyarınca Bulgaristan'daki Osmanlı eserlerinin Müslüman vakıflarına devredilmesi gerekiyor. Sofya yönetimi de yıl sonuna kadar azınlık vakıflarının başvurmaları halinde mülkiyet devriyle ilgili çalışmaya başlanacağını açıkladı. IRCICA Genel Müdürü Halit Eren, vakıflarla ilgili hazırladıkları envanterin içeriğini Bulgaristan Müslümanları'na gönderdiklerini söyledi. "Başvuru süresinin kaçırılmaması için çalışmamızı basılmadan gönderdik." diyen Eren, benzer faaliyetleri Yunanistan ve Makedonya gibi diğer Balkan ülkelerinde de yapacaklarını kaydetti.

Bulgaristan Müslümanları'nın temsilcisi konumundaki Yüksek İslam Şûrası Başkanı Şabanali Ahmet de, IRCICA'nın çalışmalarının bu yılın sonundan itibaren başlayacakları hukuki mücadelede destek sağladığını doğruladı. Şabanali Ahmet, "Bu eserlerin Müslüman vakıflarına ait olduğunu gösteren resmi belgeler, Bulgar mahkemelerinde delil olarak kullanılacak."

dedi. Ahmet, yasa deęişiklięinin yapılmasından bu yana geçen 10 yıllık sūrede 200'e yakın vakıf eseri için dava atıklarını ifade etti. Osmanlı vakfiyelerinin yanı sıra imparatorluęun yūzyıllar boyunca tuttuęu tapular da Bosna-Hersek, Makedonya, Yemen, Etiyopya-Eritre ve Filistin'de gūncel anlaşmazlıkların çözümünde kullanılmıőtı. IRCICA Genel Mūdürü Halit Eren, Yıldız Sarayı'nda bulunan merkezin dięer çalıőmalarıyla ilgili de bilgi verdi. Eren, dūnyanın deęişik bōlgelerinde el sanatları, sanat, tarih, medeniyet konularında uluslararası kongre dūzenlediklerini ve buralarda yapılan teblięlerin basıldıęını anlattı. Bosna-Hersek'teki Mostar Kōprūsū'nū restore ettiklerini belirten Eren, buradaki tecrūbelerini Kudūs'teki İslam eserleri için kullanmak istediklerini ve Kudūs 2015 projesini baőlattıklarını dile getirdi. Eren, Abdūlhamit Han'ın kullandıęı Yıldız Sarayı'nda faaliyet gōstermelerinin hem IRCICA'nın būnyesinde bulunduęu İslam İőbirlięi Teőkilatı (İİT) için hem de Tūrkiye için diplomatik bir avantaj saęladıęının altını çizdi. Dūnyanın birçok ūlkesinden ziyaretçiyi kabul ettiklerini ve adeta diplomatik bir misyon ūstlendiklerini sōyleyen Eren, "IRCICA, İstanbul'a gelen devlet adamı ve liderlerin uğrak yeri haline geldi. Hiçbir yere gitmeyen Suudi prensler merkezimizi ziyaret ediyor, gōrüşmeler yapıyor." diye konuőtu. Eren, İİT ve ABD arasındaki ortak çalıőmalar için ABD Dıőişleri Bakanı Hillary Clinton'un da birçok lider ve devlet adamı gibi IRCICA Merkezi'ni ziyaret ettięini sōyledi. Yıldız Sarayı silahhanesini restore ederek kūtūphaneye çevirdiklerini hatırlatan Eren, halka açık kūtūphanede farklı dillerden 70 binden fazla kitabın okuyucunun hizmetine sunulduęunu kaydetti.

Böcek Deyip Geçmeyin

Yazılı ya da görsel medyada makro böcek fotoğrafları görmüş müydünüz? Cevabınız 'evet' ise, kimi zaman tiksindiğimiz bu canlıların detaylarında ne muhteşem güzellikler bulunduğunu biliyor olmalısınız. Böceklerin tasarım olarak estetik görünüşleri kadar, bedenlerindeki sistemler de çok dinamik bir yapı sergiler.

Massachusetts Üniversitesi'nden Elizabeth Brainerd böcekler konusunda şu ilginç yorumu yapar:

“Karıncaların ve arıların ayakları hayret verici bir şekilde kompleks yapılardır. Mikroskopla incelendiğinde, her bir ayak boğanın boynuzlarına benzeyen bir çift pençeye sahiptir. Bu pençelerin arasında yerleşmiş olan, arolium adı verilen yapışkan ayak yastıkları vardır. Böcek bir yüzeyde koştuğu zaman pençeler yüzeyi yakalamaya çalışıyorlar. Eğer pençeler yüzeyi yakalayamazsa geri çekiliyorlar ve devreye yapışkan yastıklar giriyor. Ayak yastığı hızla açılıyor ve kanla şişiyor ve pençelerin arasından çıkarak yapışkan yastığın yüzeye yapışmasını sağlıyor. Daha sonra sönüyor ve geri katlanıyor. Bütün bu işlem sadece saniyenin on veya yüzde biri kadar bir sürede tamamlanıyor ve böcek hızla ilerlerken, şimşek gibi, aynı işlem her adımda tekrarlanıyor. Ayrıca ayak yastığı, ıslak bir kağıt parçasının pencere camına yapışması gibi, böceklerin yumuşak yüzeylere yapışmasını sağlayan bir sıvı salgılar.”

Böceklerin diğer tüm organları gibi antenlerinin de özel bir tasarımı vardır. Bu canlılar çevrelerinde olup biten olaylardan antenleri sayesinde haberdar olurlar. Haberleşmek için kullandıkları kimyasallar antenler tarafından yakalanır ve analiz edilir. Antenler kimi zaman dokunmaç olarak değerlendirilse de asıl görevleri, böceğe hassas bir koku duyusu sağlamaktır. Antenin üzerinde çok sayıda koku siniri sıralanmıştır. Bu sayede böcek, yiyecekleri koklar, karşı cinse ait feromon adı verilen kimyasal habercileri veya koku taşıyan molekülleri tespit eder.

Antenler karınca, balarısı gibi böceklerde, kimlik belirleme ve kimyasal iletişim için de kullanılır. Bu canlılar karşı tarafa antenleriyle dokunarak aldıkları kimyasal sinyalleri analiz eder ve karşı tarafın dost mu yoksa düşman mı olduğunu tespit ederler.

Sivrisinekler antenleriyle sesleri de yakalayabilirler. Ayrıca antenler estetik bir görüntünün oluşmasında da önemli bir role sahiptirler. Dişi sivrisineklerin beslenmeleri ve üremeleri için kesinlikle kan emme ihtiyaçları vardır. Erkekleri ise meyve ve sebze sularını tercih ederler. Çok güçlü koku alma hissi olan bu böcekler, uzak mesafelerdeki insanların bile kokularını alırlar.

Genetiğe Uygun Tedavi Geliyor

Dünyada bile çok yeni bir kavram olan ve kişinin genetik yapısına uygun tedavinin yapıldığı 'Bireye Özgü Tedavi' üzerine çalışan 36 bilim insanının çalışmaları, Türkiye'de ilk kez uluslararası nitelikli bir konferansta tanıtıldı.

Anadolu Üniversitesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen programla sağlığın geliştirilmesi için onkoloji, psikiyatri, kardiyoloji, beslenme, bulaşıcı hastalıklar ve yeni genetiğe özel önem verilerek öngörüselsel, koruyucu, bireysel ve katılımcı tedavide 16 önemi ve uygulamaları vurgulandı.

İnsan Genomik Değişkenlik Projesi 2. Başkanı Prof. Dr. Graham Taylor'un onursal konuşmacı olduğu program kapsamında 36 ulusal ve uluslararası tanınmış konuşmacı yer aldı.

Program sonunda yapılan sınavda uluslararası kabul gören Sürekli Tıp Eğitimi (CME) tarafından kredilendirilen bir sertifika verildi.

Genetik Farklılık

Organizasyon Komitesi Başkanı Dr. Candan Hızel, etkinlikle ilgili Anadolu Ajansı (AA) muhabirine yaptığı açıklamada, öngörüselsel ve bireye özgü tedavinin 'her hastanın kendine ait özel bir biyolojik yapısı olduğu' felsefesinden hareketle bireyin sadece 17 yapısına ait bilgilerle değil, fakat, beslenme, yaşam tarzı ve çevre etmenleri ile birlikte incelenmesine dayandığını anlattı.

Bireye özgü tıbbın 'hastalık merkezli tedavi' kavramından, 'insan merkezli tedavi' kavramına geçişi sağladığına işaret eden Candan Hızel, böylece rutin tıp ve eczacılık uygulamalarında tedavinin bireysel yaklaşımı kolaylaştırdığını söyledi.

İnsan Gen Projesi'nin 2003 yılında tamamlanmasıyla birlikte gelişen genetik bilgilerin genlerdeki farklılıkların ilaçlara verilen tepkiler üzerinde etkili olduğunu ortaya koyduğunu dile getiren Candan Hızel, genetik yapıdaki mutasyonların, ciddi yan etkilere veya 18 başarısızlıklara neden olabildiğini belirtti.

Tek Beden Yaklaşımı

Dr. Candan Hızel, genlerdeki farklılıkların sonucu olarak herkesin vücudunun değişik maddeleri farklı şekillerde kabul ettiğini, bunun da her bireyin ilaç kombinasyonlarına ve beslenme şekillerine 19 tepkiler verdiği anlamına geldiğini kaydetti.

Bu yüzden, başka birinde iyi sonuç veren bir ilacın, bir başkası için iyi olmayabileceği gibi zararlı bile olabileceğini vurgulayan Candan Hızel, genetik analizlerin, ilaçlara verilecek tepkileri bilimsel verilere dayanarak 20 saptayabileceğini bildirdi.

Modern tıptaki önemli ilerlemelere rağmen doktorların ilaç dozajını deneme-yanılma metoduyla tespit ettiğini ifade eden Hızel, şöyle devam etti: "Herkes uyan tek beden yaklaşımı sistemi uygulanıyor ve bu uygulama birçok hastada önemli ilaç reaksiyonlarına yol açabilir. Türkiye ve diğer ülkelerde ilaç kullanımı çeşitli sorunları birlikte getirdiğinden ilaçların yan etkileri temel bir 21 kaynaklanan problemdir. Aynı zamanda yetersiz ve yanlış ilaç tedavisi, ülke ekonomisi bakımından önemli masraflara yol açmaktadır. Ayrıca milyonlarca kişi bu yetersiz ve yanlış ilaç tedavisi sonucunda ortaya çıkan önemli ilaç reaksiyonları yüzünden hastanede yatmakta ve hatta 22 kaybetmektedir."

Dr. Hızel, farmakogenetiğin, kişilerdeki genetik farklılığın ilaçlara karşı yanıtı üzerinde çalıştığını ve bu konuda dünyanın sayılı araştırmacılarının Eskişehir'deki programa gelmesinin çok önemli olduğunu sözlerine ekledi.

Tekst 6

Neden Sinirleniyoruz?

Sık sık duyduğumuz 'kan beynime sıçradı', 'sinirden elim ayağım titredi' gibi sözler, bu durumu az da olsa açıklar. Sinirlendiğimizde vücutta ciddi oranda adrenalin salgılanır. Adrenalin stres durumunu ifade eder. O an, 'savaş veya kaç' sistemi çalışmaya başlar. Saniyeler içinde vücutta birçok muhteşem mekanizma aktif hâle gelir; nabız hızlanır, vücut ısısı artar, göz bebekleri genişler, kan dolaşımı hızlanır, kanda glikoz artarak kaslara daha çok glikoz gönderilir. Adrenalin hormonu, vücudu tehlikelere karşı savunmaya hazır hâle getirmede rol alır.

Vücudumuzda farklı organlarda farklı vazifeler görecektir şekilde çok çeşitli adrenalin alıcıları (reseptörleri) vardır. Aynı hormonun kalpte farklı, karaciğerde farklı tesir icra etmesi, karışık ve rahatsız edici olduğu kadar mucizevî bir durumdur. Korktuğumuzda, sinirlendiğimizde veya heyecanlandığımızda, kısacası vücutta 'stres' arttığında, başka vazifeli hormonlar da devreye girerek vücudumuzda kısa ve uzun vadede değişiklikler olur. Meselâ, sindirim sisteminde, kan dolaşımında, kan şekeriindeki değişiklikler ile stres arasında önemli bir ilişki vardır. Hatta kronik stres durumunda beyin hücrelerinin yapısı bile değişmektedir. Dolayısı ile çabuk sinirlenen kişilerin kalp hastalıklarına, gastrit ve ülser gibi sindirim sistemi rahatsızlıklarına, hipertansiyona yakalanma riski de artmaktadır. Atalarımızın dediği gibi, 'keskin sirke küpüne zarar' verir. Sinirli ve öfkeli ruh hali, en başta kişinin sağlığına zarar verir. Ayrıca sağlıklı karar verme mekanizmasını bozar. Kişi o esnada tamamen hisleri ile hareket eder. Bunun neticesinde ise karşısındaki kişilere zarar verir. Makul, mantıklı ve neticeleri iyi kararlar, genellikle kişinin sakin ve müsterih bir ruh hâli içindeyken verdiği kararlardır. Öfke anında verilen kararlarda, düşünme ve muhakeme sistemi gerektiği kadar çalışmadığı için hata ihtimali artar. Geçmişimize baktığımızda yanlış kararlarımızın çoğunun, hissi ve çok acelece verilen kararlar olduğunu görürüz.

Sağlıklı karar vermede zihin-beyin sisteminin farklı bölümlerinin koordineli çalışması önemlidir. Ancak stres anında beyindeki amigdala ve hipokampusun aktivasyonu artar. Bu süreçte beyindeki sinir ağlarının çalışma şeklinde değişimler olur. Bunu normal akan bir trafiğin kaza sonrası yön değiştirmesine ve ambulansların, itfaiyelerin ve kurtarma ekibinin o bölgede yoğunlaşmasına benzetebiliriz. Orada normal şartlarda çalışan bir sistem yerine olağanüstü şartlarda çalışan bir sistem devreye girer. Hedef, stresi gidermektir. O esnada normal görevlerini yapmak için günlük trafikte yol alan araçlar durmak ve krize müdahale eden araçlara yol vermek zorundadır.

Bu esnada beyinde, stresi gidermeye yönelik mekanizmalar çalıştırılır. Etraftaki uyaranlar buna göre değerlendirilir. Sinirlenen kişide ise doğru karar vermek yerine hissiyata göre hareket etmek ve karşıdaki kişiye duygularıyla bir tepki vermek söz konusudur. Bu tepki, sözlü veya fiili olarak karşıdaki kişiye zarar verme şeklindedir. Kişideki muhakeme, düşünme, mantık ve kontrol mekanizmaları zayıfsa, kişinin öfkeli durumda alacağı kararlar çoğunlukla isabetsizdir. Bundan kişinin hem kendisi hem de çevresi zarar görür.

Çalışma hayatında, aile içinde veya herhangi bir ortamda çabuk sinirlenen bir kişi varsa, onun etrafındaki her ferdin bundan şahsi olarak etkilendiğini görürüz. Her an bağıracığı, kızıp söyleneceği, eleştireceği ve gerginlik oluşturacağı beklenen bir kişinin yanında kimse huzurlu olamaz. Çünkü o kişideki negatif enerji başkalarına da tesir eder ve oradaki herkesin stresi artar. Neticede herkesin hata yapma riski artar. Bir aile içinde stres artarsa o aile içindeki fertler daha çok hata yapar. Bu hataya tepki veren anne-babalar, daha çok strese sebep olur, bu şekilde huzursuzluk devam eder gider. Kişiler, önce huzurlarını sonra mutluluklarını kaybeder. Aile içi huzursuzluklara baktığımızda çabuk sinirlenen kişilerin verdiği gereksiz tepkilerin bu konuda önemli bir rol oynadığını görürüz.

Kişilerin mizacı, çabuk sinirlenmenin en önemli sebeplerinden biridir. Asabi karakterli kişilerde, çabuk sinirlenme daha sık görülür. Bu kişilerin stres hormonuna daha kolay cevap verdiği bilinir. Reseptörleri daha hassastır. Bu kişilerin amigdala ve hipokampus aktivitesi diğer kişilere göre daha farklı bulunurken, frontal kortekslerinde (alnın arkasındaki beyin bölümü) de bazı farklılıklar görülmüştür. Tiroit hormonu fazla olan kişilerde de bu hormonun tesirlerine bağlı sinirlilik olabilir.

Ayrıca aşırı yük altında bulunan, yoğun bir sorumluluk alan kişilerin stres hormonu daha fazla salgılanır. Bu süreçte kontrol mekanizmaları bozulur. Rekabetçi, mükemmeliyetçi, ayrıntıcı ve titiz (A tipi) kişilik yapılarında da sinirlilik daha sıktır. Egoist yapıdaki kişilerin de engellenme karşısında çabuk tepki verdiği bilinir. Çocukların çabuk sinirlenmesinde ise, sayılan bu sebeplerin yanı sıra çevresindeki kötü rol modelleri de önemli bir etkiye sahiptir.

Sinirliliğin psikiyatrik sebeplerine baktığımızda, depresyondaki kişide strese karşı ya aşırı duyarlılık ya da tepkisizlik görülür. Aşırı gergin ve tepkili bir yapı varsa, kronik depresyon akla gelmelidir. Ayrıca duygusal bozukluklarda ve manik kaymalarda da aşırı bir sinirlilik hali görülür. Uyuşturucu madde bağımlılarında, hem madde kullanırken hem de maddeden yoksunluk döneminde sinirlilik çok belirgindir. Kişilik bozukluklarında özellikle anti sosyal yapıdaki kişilerde aşırı öfkelenme, öfkelerini kontrol edememe ve sonrasında ise fiziki zarar verme görülür. Bu kişiler, karşıdaki kişiye zarar veremezse kendilerine zarar verirler. Dışlanma, sosyal izolasyon, taciz (örneğin işyerindeki kişilere yapılan psikolojik taciz) gibi durumlara maruz kalan kişilerde de gerginlik ve buna bağlı olarak da sinirliliğe yol açar. Stres sürecindeki kişilerde ilginç bir şekilde uykusuzluk veya aşırı uykulu olma hâli görülebilir.

Benzer şekilde iştah artışı ve iştah azalması da söz konusudur. Uykusuzluk, iştah problemleri sinirliliğe yol açtığı gibi, sinirlilik de uykusuzluk ve iştah problemlerine sebep olabilir.

Kainata baktığımızda her şeyde bir sükunet görürüz. Yeryüzünde her gün her yerde fırtına esmez ve denizlerde her gün dev dalgalar köpürmez. Yeryüzündeki tabiat hadiselerinin periyodik, dengeli ve ahenkli işleyişi insana huzur vermektedir.

Günümüz insanının 'ben-merkezli bakış açısı', kendine dönük her türlü eleştiriye aşırı tepki vermesine sebep olmaktadır. Kendine haksızlık yapıldığını düşünen, saygı görmediğini söyleyen, sözünün dinlenmediğini ifade eden, en küçük engellenme karşısında sinirlenip saldırgan bir tavır içine giren kişilerde, egoist bakış açısının ön planda olduğu görülür. Bu sebeple kişinin kendi tepkisi konusunda 'farkındalık' oluşturması, çözüm için ilk adımdır.

Sohbet ve nasihat meclisleri de her bir ferdi değiştirecektir. Şeyh Sadi'nin 'Bostan Gülistan' isimli eserinde bu konuda güzel bir örnek misâl verilir: "Toprağa sormuşlar sen neden güzel kokuyorsun diye... Toprak cevap vermiş, bir testinin içinde misk yaprakları ile birlikte kaldım da ondan." Netice olarak kişinin çevresi, münasebet içinde olduğu kimseler, onun şuuraltı davranışlarını besler. İyi tepki vermek için, iyi insanlarla birlikte olmak gerekir.

Kişinin elinde olmadan verdiği aşırı tepkiler ve bütün gayretine rağmen düzelmeyen durumlar ise, psikiyatrik bir tedavi gerektirir. Kullanılacak bazı ilaçlar vasıtasıyla bu tepkilerin dengelenmesi mümkündür.

Sinirlenmenin ve öfkenin verdiği zararın farkında olan ve ona göre hareket eden kişiler, hem kendilerine hem çevrelerine huzur verir. Burada önemli olan, herkesin kendi sözlerini ve davranışlarını kontrol edebilmesidir. Bunu başarabilen kişilerin, öfkenin ve sinirliliğin zararlarından kurtulacağı, güzel sözleri ve davranışları ile çevresine örnek teşkil edeceği açıktır.

Unutulan Çocuklar

Oyun; çocuğun yetişkinliğe ait rolleri öğrendiği bir okul, his dünyasına ait stres ve çatışmalarını çözdüğü bir tedavi ortamı, sosyal münasebetlerini geliştirdiği bir çevre ve zekâsını keskinleştirdiği bir zihin laboratuvarıdır. Hayatın sürdürülebilmesinde hava ve su ne ise, çocuk için de oyun odur.

Çocukluğumuzu hatırlarsak; saklambaç, sek sek, körebe, yakar top, yedi kule gibi fizikî, sosyal ve zihnî kabiliyetleri geliştiren oyunlar oynardık. Kuralları kendimiz belirler, sorumluluk alır, genelde fizikî enerjiye dayalı olduğu için de, belli bir süre sonra oyuna son verir, eve geldiğimizde de tatlı bir yorgunlukla uykuya daldık. Anne-babamız da, bizim stresimizle ve yaptığımız yaramazlıklarla çok fazla uğraşmak zorunda kalmazdı. Gelişen teknoloji, birçok şeyde olduğu gibi çocukların oyun kültüründe de köklü bir değişmeye sebep oldu. Teknolojik ürünler, üreticilerin niyetine göre şekillendi ve üretilen oyunlar, çocukların dünyasına hâkim olmaya başladı. Çocuklarımızı her türlü dış tehlikeden koruma düşüncesiyle, "Aman, gözümüzün önünde olsunlar!" diyerek bilgisayar oyunları ile baş başa bıraktık. "Oyalansın, ben de şu işleri yapayım!" düşüncesiyle bilgisayar başına oturtulan çocuklar, zamanla bilgisayar oyunlarına bağımlı hâle geldiler. Çocuklarının bilgisayar kullanımını sınırlayamayan aileler, sanal dünyanın esiri hâline gelen çocuklarına bu tür oyunları bir süre sonra bütünüyle yasaklama yoluna giderek, işi daha da içinden çıkılmaz hâle getirdiler.

Peki, Ne Yapılmalı?

Öncelikle, "Çocuğumuz niçin saatlerce bilgisayar başında oyun oynuyor? Ne tür oyunları oynuyor? Oynama süreleri normal mi, yoksa bağımlılık seviyesinde mi?" sorularına cevaplar bularak, problemin kaynağı teşhis edilmeli, daha sonra da çözüm yolları aranmalıdır.

Çocuklarımızın bilgisayar oyunları bağımlısı olmasının bir sebebi de, acaba bizim onlarla oyun oynamamamız, onları kendi çevremizden uzaklaştırmamız olabilir mi? Bu konuyla alâkalı başımdan geçen bir hâdiseyi sizlerle paylaşmak isterim: "Geçen ay, ağabeylerimi ziyarete gittik. Sekiz yaşındaki yeğenim, dört amcası ve dört dayısından en çok beni sevdiğini söylemiş. Bu yeğenimle çok fazla vakit geçirmememe rağmen, niçin böyle söylediğini merak ettim. Cevap şaşırtıcıydı: 'O büyük olmasına rağmen bizim çocuk olmamıza bakmadan bizimle oyun oynuyor!'"

Hangimiz çocuğumuzla az da olsa oyun oynayabiliyoruz? Zannımca dışarıda başka şeylerle çok fazla meşgul olurken, evde çocuklarımızı ihmal ettik. Çocuklar internet veya bilgisayar oyunları yerine, sizinle birlikte zevkle oynayabilecekleri bir oyunu tercih ederler. Yeter ki onu oyalamak için değil, onunla gerçekten oynamak için birlikte olun.

Oyundan Bağımlılığa

Eğer sosyal, psikolojik ve fizikî bakımdan olumsuz etkilendiği hâlde, çocuğumuz bilgisayar başından ayrılamıyorsa 'bağımlı' demektir. Okula gidemiyor veya geç gidiyorsa, derslerindeki başarısında bir gerileme varsa, okuldan gelir gelmez veya yataktan kalkar kalkmaz bilgisayarını açıyorsa, omurga şikâyetleri belirdiyse, beslenme alışkanlıkları değiştiyse, bilgisayarın başından kaldırıldığında sinirli ve gergin oluyorsa, çocuğumuz sanal dünyanın esiri hâline gelmiştir.

Yapılan araştırmalarda, çok fazla bilgisayar oyunu oynayan çocukların hayata karşı duyarsızlaştıkları, oyun kahramanlarının hayatlarıyla gerçek hayat arasındaki farkları anlamakta zorlandıkları; arkadaşlık, dostluk, paylaşım gibi duygulardan uzak yaşadıkları; uzun süre odaya kapanıp, bilgisayar başında vakit geçirdikleri için aile tecrübesi, problem çözme gücü, gerçek hayatın problemlerini idrak etme gibi hususlardan mahrum kaldıkları görülmüştür. Ayrıca bilgisayar karşısında sadece parmakları ve gözlerini kullandıkları, gerçek hayattaki oyunlarda olduğu gibi fizikî hiçbir gücü kullanmadıkları için, çocukların vücut gelişimlerinin aksadığı, enerjilerini atamayıp, sinirli ve gergin bir yapıya büründükleri, dengesiz beslenme ve kilo problemleri yaşadıkları, dolayısıyla bütün bunların ciddi fizikî gelişim ve sağlık problemlerine sebep olduğu gözlenmiştir.

Gerçek hayat, yaşatma, yardımlaşma ve fedakârlık üzerine kurulu olmasına rağmen, maalesef sanal oyunların birçoğu, çocuklarımıza bu değerlerin tam tersini aşılacaktır. Vurma, kırma ve öldürme gibi şiddetin her türüsü, çocuğumuzun gerçek hayatta şiddeti normal karşılar hâle gelmesine ve gerçek değerlerden uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Bu kaotik ortam da, çocuğumuzun evden/elden gitmesine zemin hazırlamaktadır.

Netice itibarıyla bu problemin çözümü, teknolojiye karşı çıkmakla mümkün değildir. Asıl mesele, teknolojik ürünlere hâkim olma ve onları olumlu yönde kullanma meselesidir.

Bir gemi için dümen ne ise, insan için de irade odur. Bu sebeple çocuğumuza irade eğitimi vermeliyiz. Bu sayede bu ürünlerin menfi tesirleri azaltılmış, faydaları artırılmış olacaktır. Bununla birlikte bu teknolojik buluş ve gelişmelerin birer nimet olduğu da unutulmamalıdır. Bu yüzden devrin en büyük nimetlerinden biri olan internet ve bilgisayarı, yerli yerinde kullanmak konusunda gerekli hassasiyeti göstermeliyiz.

Mizah

1 Mizah, sanat dalları arasında en eğlencelisidir. Ayrıca bir dünya vatandaşıdır. Yeryüzünde gezinir durur. Mizahın ulaşım sorunu yoktur. Farklı ortamlara girmek için oturup beklemez. Oldukça sosyaldir. Bulunduğu ortamın neşe kaynağıdır. Yayılma gücü inanılmazdır. Bir anda etrafı gülen yüzlerle kaplayabilir. Her kesime hitap edebilir özelliktedir. Birkaç kelime veya bir çizgi yardımıyla kolaylıkla güldürmeyi başarabilen mizahın, belki de tüm sanat dallarını geride bırakarak insan yaşamında geniş yer bulabilmiş olması bu yüzdendir.

2 Sosyal yaşantıda sık sık karşılaşılan mizah; karikatür, yazı, resim veya

konuşma olarak şekillenmiştir. Birçok konunun içerisinde mizaha rastlamak mümkündür. Mizah uygun koşulları bulunduğu anda ortaya çıkar. Her an, her yerde `ben buradayım` diyebilir. Herkesin ortak sevgisini kazanmış bir sanattır. Esprinin yürüdüğü her yeredir mizah. Satır aralarında gezer, çizgiler arasına girer. Oradan da kahkahalar eşliğinde kulaktan kulağa

dolaşır. Kahkahayı ritim tutar adımlarına, sonra hızla yoluna devam eder. Devr-i alem halindedir. Misafir olmadığı kulak, uğramadığı göz kalmamıştır. Mizah her yeredir. Evde, okulda, işte, sokakta, çarşıda, havada, karada, denizde...

3 İnsanın stres dolu yaşantısında `dikkat gülmeye ihtiyaç var` ikaz ışığı yandığı zaman mizah koşar yardıma. Yaşam bahçesinin fesleğenidir mizah. Stres alır, dinlendirir. Aklımızdaki onlarca düşüncenin onun için hiç bir önemi yoktur. Meydan ona kalsın diye, diğer düşünceleri bir kenara iter. Kısa süreli hafıza kaybına neden olur. Bu özelliği de mizahı olumsuz düşüncelerden bir adım öne çıkarır. Zihindeki başköşeyi kapmayı başarır. Her şeyi unutturarak hayata gülümsetir.

4 Mizahı yaşama dahil etmek... Mizahın yaşama verdiği gücün farkına varmak... Gülmekten kırılıp yerlerde yuvarlanmak, gözlerinden yaş gelecek kadar kahkahalara boğulmak... Espri ve şakayla neşelenmek... Bizi bir an da olsa bulunduğumuz dünyadan koparıp başka bir aleme götüren mizah hayatın tatlı yüzüdür. Bu belki karikatür, dinlediğimiz fıkra ya da okuduğumuz komik bir yazıdır. Komiktir; içerisinde insansı özelliklerin espriye bulanmış halleriyle temsili vardır. Keyiflidir; başkalarına gülmek eğlencelidir.

5 Mizah deyince akla ilk gelen fıkralardır. Türk fıkra dünyasının duayeni Nasreddin Hoca'yı ya da Karadeniz'in meşhur Temel'ini tanımayan yoktur. Gerçekliğin çok da uzağında kalmayan Temel karakteri insana özgü saflıkları mizah çerçevesi içerisinde başarıyla temsil eder. Belki de Temel fıkralarının bu kadar yaygın ve seviliyor olmasının nedeni de budur. Temel kendimize bile sesli olarak itiraf edemediğimiz, kişiliğimizde gizli kalmasını istediğimiz parçalardan birisi midir?

Acaba bu yüzden mi birçok fıkranın başrol oyuncusudur Temel?

Temel'den bu kadar bahsetmişken "Eee... Hani bir Temel fıkrası" diyerek kelimeler arasında fıkra arayanlar için saf Temel'i anlatan iki fıkra:

- Temel ve arkadaşı Dursun bir gün kayığa binerler. Temel elinden kayan bavulunu suya düşürür. Bavul suların içinde gözden kaybolur. Dursun telaş içinde bağırır: "Temel bavulu denize düşürdün da!" Temel sakin sakin: "Merak etme, anahtar bende."
- Temel 60 katlı bir binanın en üst katından düşmüş. 59- 56-45-30 -15- 8-5- 2 derken düşmekte olan Temel birinci kata geldiğinde şöyle düşünmüş "Allah'ım şükürler olsun. Bu kata kadar ölmeden geldiysem zaten birinci kattan sonra düşsem de ölmem."

Anıların Meskeni

1 Mardin'de, Urfa'da, Rize'de, Kütahya'da, Karabük'te... Memleketin birbirinden farklı pek çok yerinde insan yaradılışına uygun inşa edilmiş ahşap ya da kerpiç yapılar gördüğümde tuhaf bir dürtüyle içeri girmeye çalışırım. Eski yapılardır elbette bunlar. Su sesinin duyulabildiği, ceviz ağaçlarının gölgeliğinde dinlenebileceğiniz, avluda huzur bulabildiğiniz, penceresinden gökyüzüne açılabilen yapılar... Şimdi pek çoğu yeniden onarım aşamasında. Ama kadim hayat 41 geri gelmiyor. Mekânın ruhunu restore edemiyorsunuz. Mesela Safranbolu'da yerliler yeni bölgeye taşınmışlar çoktan. Eski kasabadaki mimari şaheserlerin pek çoğu otele dönüşmüş, turistler kalıyor. Sırf oraya özgü değil, hemen her yerde bu böyle. Halveti'den Tire'ye usul usul bir dönüşüm var.

2 Eski kasabalar otantikliğini koruyarak kendini yabancılara açarken, yeni kasabalardaki yeni hayat, betonarme ve asfalt üzerinden serpiliyor. Memleketin birbirine benzeyen Atatürk caddeleri, Cumhuriyet meydanları olsa da, kadim dar yollarının ta antik çağdan beri birbiriyle iç içe geçmiş son derece farklı belleklerden süzülerek birikmiş anıları hâlâ

canlı. Ve anılar da tıpkı bizim gibi huzur bulacak bir 'mesken' ihtiyacında. Diyarbakır'da yüzyıl başından kalma bir Ermeni evine girdiğimde taş avlunun serinliğiyle ürperdiğimi ve Şam'daki Hristiyan mahallesinde bir süreliğine yerleşme hayali dahi kurduğumuz evleri hatırlamıştım.

3 Bir keresinde de Erivan'da, en az yüz yıllık bir taş binaya girdiğimde, ortasındaki avlunun garaj yeri olarak (çağa uygun) kullanıldığını görmüştüm. Anadolu'da terk edilmiş bir Yörük köyünde ise eskiden ahır olarak kullanılan bölüm, ziyarete gelenlere hediyelik eşya satış yeri olarak kullanılıyordu. Eskinin 'cennet çağrışımlı avlularındaki mermer havuzlarda şıprıdayan su sesini', ancak Şiraz'da ve İsfahan'da gür olarak duymuşluğum vardır.

4 Hayat değiştikçe kapladığımız alanın nitelikleri de değişiyor. Mekân duygumuz sabit değil kuşkusuz. Halep'in dar sokaklarından birinde, metropollerde giderek görünmez olan bir ifadeyle karşılaşmıştım. İnsanlar benim gibi bakıyorlardı. Bakışlarımız görünmez bir 'mesken'de buluşuyor, huzur buluyordu. Bunun en 'somut' kanıtlarından biri, yazımın başından beri vermeye çalıştığım yerleşme tarzlarımızdaki paralelliklerdir kuşkusuz.

5 Anadolu'da artık kullanılmayan müthiş mimari yapılar arasında Ermenilerin olduğu kadar Rumların da artık görünmezleşen hayatlarının gölgesi çıkar karşınıza. Terk edilmiş bir Rum köyünün yıkılmakta olan kilisesinin duvarlarına isimler kazınmıştır. Ya da mübadeleden önceki Nevşehir'de bulunan Sinasos'ta olduğu gibi, Kayseri'nin Kayabağ köyünde olduğu gibi, ağaç dalları çıkar harap olmuş konakların camsız pencereleri arasından. Bahar geldiğinde tuhaf bir zıtlık oluşur. Anılar çiçek gibi taze, mekânlar ruhsuz kalmıştır ve başıboş.

Harap olmuş konaklara, mabetlere uzun uzun bakarım, içlerine girerim; rüzgârla, taşla, gölgeyle ve yaprakla ilişkilerini izlerim. Her seferinde de ışığı ve nefesi kendi içlerinden, ruhlarından aldıklarını hissederim. Çıkmaz sokakların, dar yolların, selvilerin, meşelerin, çınarların binalarla iç içe oluşundaki zarafete, estetiğe hayran olurum. Bu iç içelikteki edep, insana komşuculuk, yardımlaşma ve dayanışma şevki verir.

Setler, parmaklıklar, güvenlik duvarları ile ayrılmamış, devasa bulvarlarla bölünmemiştir hayat. Yıldız ile yaprak arasında, insan ile ahşap arasında devam eden o bağ, giderek görünmeye başlar. İnsanın hiç kimseyi ötekileştirme gereği duymadan, yaşadığı yere duyduğu aidiyet böyle bir şey olsa gerek diye düşünürüm. Dışlama değil, kapsama vardır.

Lees bij de volgende tekst eerst de vraag voordat je de tekst zelf raadpleegt.

Tekst 10

Jean Monnet Bursu

Başvuru Süreci

Jean Monnet Burs Programı 1989 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Komisyonu arasında imzalanan bir anlaşma çerçevesinde başlamıştır.

Bursun Amacı

Türkiye Cumhuriyeti'nin AB'ye tam üyelik hedefi çerçevesinde, AB alanında uzmanlaşmış personel sayısının artırılması ve müktesebatin etkin bir biçimde uygulanabilmesi için gerekli idari kapasitenin oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Bursun Kapsamı: Jean Monnet Bursları, ülkemizin AB'ye uyum süreci ve AB Müktesebatı ile doğrudan ilgili konularda gerçekleştirilecek yüksek lisans eğitimi veya araştırma çalışmalarına tahsis edilmektedir. Bu nedenle, diğer lisansüstü burs programlarından farklı olarak yalnızca belirtilen AB müktesebat başlıklarında yapılacak çalışmalara burs verilmesi öngörülmektedir.

Burs Programının Hedef Kitlesi: Kamu sektörü çalışanları (kamu tüzel kişiliğini haiz meslek kuruluşları, odalar ve yerel yönetimler - belediyeler, il özel idareleri - kalkınma ajansları, vb kuruluşlarda çalışanlar dahil) , özel sektör çalışanları (sivil toplum kuruluşlarında, şirketlerde, yerleşik yabancı misyonlarda, vb. çalışanlar), üniversitelerde akademik veya idari personel olarak çalışanlar ile Türkiye'deki üniversitelerde lisans düzeyinde okuyan son sınıf veya lisansüstü (yüksek lisans veya doktora) öğrencileri.

Bursiyerlerin Seçilme Süreci: Duyuruda ilan edilen seçim kriterlerine göre ön elemelerden geçirilen adaylar; başvuru formunda belirttikleri yabancı dilde yapılacak yazılı ve sözlü sınavlara davet edilirler.

Burs Süresi: Bursiyerler en az 3 ay en fazla 12 aylık dönemde AB üyesi ülkelerdeki bir üniversitede veya üniversiteye eş değer bir kuruluştaki yüksek lisans eğitimi görebilecek veya araştırma programlarına katılabileceklerdir.

Burs Miktarı: Burs miktarı; eğitim/okul ücreti, yaşam giderleri, çeşitli masraflar için bir defaya mahsus sabit ödenek (seyahat masrafı, kitap ödeneği, tez ödeneği, vize ücreti, çalışma ziyareti ödeneği, sağlık harcamaları, eurozone üyesi olmayan ülkeler için kur farkı ödeneği, yerel makamlara kayıt ve her türlü vergi ve benzeri masraflar için ödenek), banka transferlerinden kaynaklanan masraflar için ödeneği kapsamaktadır.

Kimler Başvurabilir?

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olanlar;
- En az 4 yıllık lisans derecesine sahip olmak koşuluyla hâlihazırda Türkiye’de:
- Kamu sektöründe çalışıyor olanlar;
- Özel sektörde çalışıyor olanlar (Sivil toplum kuruluşlarında, şirketlerde, yerleşik yabancı misyonlarda vb. çalışanlar);
- Üniversitelerde akademik veya idari personel olarak çalışıyor olanlar (Söz konusu personel “üniversite” kotasından başvuru yapacaktır.);
- Türkiye’deki üniversitelerde:
- Lisans düzeyinde son sınıf öğrencisi olanlar (Son sınıf öğrencilerinin burs almaya hak kazanmaları halinde, 2012-2013 akademik yılı içerisinde mezun olmaları şartı aranacaktır. Mezun olamamaları durumunda bursları ertelenmeyecek, iptal edilecektir.)
- Lisansüstü (yüksek lisans veya doktora) öğrencisi olanlar;
- Başvuru yaptıkları yabancı dilde belirtilen asgari yeterlilik puanlarına sahip olanlar; ve burs duyurusunda belirtilen tarihe kadar geçerliliği olan ilgili sınav sonuç belgesini sunanlar;
- Erkek adaylar için; askerlik görevlerini tamamlamış veya tecil ettirmiş olanlar;
- Yurtdışında eğitim sürdürmeye engel olacak herhangi bir sağlık sorununa sahip olmayanlar;
- 40 yaşından gün almamış olanlar (Kamu sektöründen başvuranlar hariç);
- Seçilme koşullarını haiz olup başvuru esnasında doğum ve askerlik gibi nedenlerle izinde olanlar;
- Lisans süresince 4.00 üzerinden en az 2.50, 100 üzerinden en az 65 not ortalamasına sahip olanlar (Ancak, not ortalaması belirtilen puanların altında kalanlar AB Müktesebatı ile ilgili konularda en az 36 ay iş deneyimine sahiplerse burs başvurusunda bulunabilirler.);
- Lisans düzeyinde, Dil Eğitimi Öğretmenliği, Mütercim Tercümanlık ile Dil Bilimi ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanlar AB müktesebatı ile ilgili konularda lisansüstü (yüksek lisans veya doktora) eğitimini tamamlamışsa veya AB müktesebatı ile ilgili konularda en az 36 ay iş deneyimine sahiplerse burs başvurusunda bulunabilirler.

Kimler Başvuramaz?

- Türkiye'deki herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu, özel sektör ve sivil toplum örgütü kuruluşu veya üniversite ile ilişkisi bulunmayanlar;
- Daha önce Jean Monnet Bursunu kullanmış olanlar;
- Herhangi bir AB üyesi ülke veya AB kurumları tarafından finanse edilen başka bir burs programı kapsamında yüksek lisans veya doktora yapmış olanlar;
- Burs başvurusunda buldukları dönemde yurtdışında çalışan, yurtdışında lisans veya lisansüstü (yüksek lisans/doktora) programına devam edenler;
- Lisans düzeyinde, Dil Eğitimi Öğretmenliği, Mütercim Tercümanlık ve Dil Bilimi ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanlar;
- 2 yıllık ön lisans mezunu olanlar;
- Stajyerler ve aday memurlar.
- Bu sayfada verilen bilgiler ilgili akademik yıl duyurusunda değişiklik gösterebilmektedir.

E-Konsolosluk Pasaportlar

Başvuru Şartları

Umuma Mahsus Pasaportlar

Hizmet Pasaportu, Hususi veya Diplomatik Pasaport başvurusu için 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nda belirtilen şartları taşımayan kişiler Umuma Mahsus Pasaport başvurusunda bulunabilirler.

Hususi Pasaportlar

Hususi Pasaportlar; Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri, eski Bakanlar ile birinci, ikinci ve üçüncü derece kadrolarda bulunan veya bu kadrolar karşılık gösterilmek veya T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilip emekli kesenekleri bu derecelerden kesilmek suretiyle sözleşmeli olarak çalıştırılan Devlet memurları ve diğer kamu görevlilerine; Diplomatik pasaport verilmesini gerektiren vazifelerden başka herhangi bir resmi vazife ile veya kendi istekleriyle yabancı ülkelere gittikleri zaman verilir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Kurulu üyeleri için, T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilme ve emekli keseneklerinin bu derecelerden kesilmesi şartı aranmaz. Bunlardan emeklilik veya çekilme sebepleri ile vazifelerinden ayrılmış olanlara da bu tür pasaport verilir. Büyükşehir il ve ilçe belediye başkanlarına, görevleri süresince Hususi Pasaport verilir. Hususi Pasaport alabilecek durumda bulunanların eşlerine de aynı tür pasaport verilir. Hususi Pasaport almaya hakkı bulunduğu sırada vefat edenlerin dul eşlerine başkası ile evlenmemiş ise aynı türden pasaport verilmesi mümkündür. Hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların ergin olmayan veya ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan, öğrenimi devam eden çocuklarına 25 yaşının ikmaline kadar, yine ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan, aynı zamanda bedensel, zihinsel veya ruhsal özürlerinden en az biri nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda olduğu resmi sağlık kurumlarının düzenlediği sağlık kurulu raporu ile belgelenen çocuklarına da hususi damgalı pasaport verilir.

Hizmet Pasaportları

Hizmet Pasaportları, Hükümetçe, Hususi İdarelerce veya Belediyelerce resmi vazifeye dış memleketlere gönderilenlere veya dış memleketlerde vazifeye alınanlara, Türkiye Cumhuriyeti'nin üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlarda memur statüsünde çalışanlara, Türk Hava Kurumu ve Türkiye Kızılay Cemiyeti'nce görevlendirilenlere verilir. Hizmet damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların eşlerine, ergin olmayan veya ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan, öğrenimi devam eden çocuklarına 25 yaşının ikmaline kadar, yine ergin olsalar dahi yanlarında yaşayıp evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan, aynı zamanda bedensel, zihinsel veya ruhsal özürlerinden en az biri nedeniyle sürekli bakıma muhtaç durumda olduğu resmi sağlık kurumlarının düzenlediği sağlık kurulu raporu ile belgelenen çocuklarına da hak sahibi kişinin pasaportu ile aynı süre geçerli hizmet damgalı pasaport verilir.

